

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 458 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Woosyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностраных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoeyeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников ..	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	

PEDAGOGIK O'YINLAR VA INTERAKTIV FAOLIYATLARNING TA'LIM JARAYONIDAGI O'RNI

Qodirova Sevara Shuxratovna

Amaliy fanlar universiteti 2-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning zamonaviy ta'lim tizimidagi nazariy asoslari, metodologik yondashuvlari hamda ularning o'quv natijalariga ta'siri kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqot konstruktivizm, sotsial-madaniy nazariya va faoliyatga asoslangan o'qitish konsepsiyalariga tayangan holda olib borildi. Xalqaro empirik tadqiqotlar natijalari pedagogik o'yinlar o'quvchilarning kognitiv faolligi, motivatsiyasi va ijtimoiy kompetensiyalarini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi. Maqolada, shuningdek, interaktiv metodlarning ta'lim sifati va samaradorligini oshirishdagi institutsional ahamiyati ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: pedagogik o'yinlar, interaktiv ta'lim, konstruktivizm, faol o'rganish, kompetensiyaga asoslangan ta'lim.

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the theoretical foundations and methodological approaches of pedagogical games and interactive activities in the modern education system, as well as their impact on learning outcomes. The research is based on the principles of constructivism, sociocultural theory, and activity-based learning. The results of international empirical studies demonstrate that pedagogical games significantly enhance students' cognitive activity, motivation, and social competencies. The article also discusses the institutional importance of interactive methods in improving the quality and effectiveness of education.

Key words: pedagogical games, interactive learning, constructivism, active learning, competency-based education.

Аннотация: В данной статье проводится комплексный анализ теоретических основ и методологических подходов педагогических игр и интерактивных форм деятельности в современной системе образования, а также их влияния на результаты обучения. Исследование основано на принципах конструктивизма, социокультурной теории и концепции деятельностного обучения. Результаты международных эмпирических исследований показывают, что педагогические игры значительно повышают когнитивную активность учащихся, их мотивацию и социальные компетенции. В статье также рассматривается институциональная значимость интерактивных методов в повышении качества и эффективности образования.

Ключевые слова: педагогические игры, интерактивное обучение, конструктивизм, активное обучение, компетентностно-ориентированное образование.

KIRISH

XXI-asrda ta'lim tizimi bilim uzatishga asoslangan an'anaviy modeldan o'quvchiga yo'naltirilgan, faol va interaktiv modelga o'tmoqda. Raqamli texnologiyalar, mehnat bozorida kompetensiyaviy talablar va inson kapitalining iqtisodiy ahamiyati pedagogik innovatsiyalarni jadal joriy etishni talab qilmoqda. Shu jarayonda pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlar ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

Pedagogik o'yinlar nafaqat didaktik vosita, balki bilimlarni kontekstual, tajribaviy va ijtimoiy muhitda o'zlash-tirish mexanizmi sifatida qaraladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin elementlari qo'llangan mashg'ulotlarda bilimlarni eslab qolish darajasi an'anaviy darslarga nisbatan yuqoriroq bo'ladi ^[1].

Ta'limda o'yinlarga e'tibor butun insoniyat sivilizatsiyasidan beri mavjud bo'lib, qadimgi yunon va rim davrlarida ham didaktik o'yinlar mantiqiy va matematik ko'nikmalarni mustahkamlash vositasi sifatida ishlatilgani haqidagi topilmalar mavjud. Qadimgi o'yinlar (masalan, shaxmat, mancala) o'quv jarayonida fikrlash va strategik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun qo'llangan ^[2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy tadqiqotlarda pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni masalasi pedagogika va ta'lim psixologiyasida uzoq tarixiy evolyutsiyaga ega bo'lib, bu yo'nalishdagi ilmiy qarashlar klassik nazariyalardan boshlab zamonaviy empirik tadqiqotlarga bosqichma-bosqich shakllangan. Pedagogik o'yinlarning nazariy ildizlari ta'limda o'yin va faol ishtirok g'oyalari bilan bog'liq bo'lib, ular ilk bor XVII-asrda John Amos Comenius asarlarida tizimli tarzda asoslab berilgan. U o'qitish jarayoni tabiiy, qiziqarli va o'quvchi faolligiga tayangan bo'lishi zarurligini ta'kidlab, o'yinni bilimlarni egallashning samarali vositasi sifatida talqin qilgan ^[3].

XIX-asrda Friedrich Froebel o'yinni bolaning intellektual va ijtimoiy rivojlanishidagi markaziy faoliyat sifatida baholab, pedagogik o'yinlar konsepsiyasini maktabgacha ta'lim tizimiga ilmiy asosda joriy etdi ^[4]. Ushbu yondashuv keyinchalik o'yin asosida o'qitish (learning through play) nazariyasining shakllanishiga zamin yaratdi.

XX-asrda pedagogik o'yinlar nazariyasi konstruktivistik yondashuv bilan yanada boyidi. Jean Piaget o'zining kognitiv rivojlanish nazariyasida o'yinni bilimning faol konstruksiyasi jarayoni sifatida talqin qilib, o'quvchining muhit bilan faol o'zaro ta'siri orqali bilim shakllanishini ilmiy jihatdan asoslab berdi ^[5]. Shu bilan birga, Lev Vygotsky ta'limda ijtimoiy muloqot va hamkorlikning rolini ochib berib, o'yinlarni "yaqin rivojlanish zonasini"ni kengaytiruvchi kuchli pedagogik mexanizm sifatida baholadi. Ushbu nazariyalar interaktiv faoliyatlarning (rol o'yinlari, guruhli muhokamalar, simulyatsiyalar) ilmiy asosini shakllantirdi.

Interaktiv ta'lim konsepsiyasi John Deweyning tajribaga asoslangan ta'lim nazariyasida muhim o'rin egallaydi. Deweyga ko'ra, o'quvchi bilimni passiv qabul qiluvchi emas, balki uni faol ravishda shakllantiruvchi subyektdir; o'yinlar esa mazkur tajribaviy o'rganishning tabiiy shaklidir ^[6].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayoniga ta'sirini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy manbalar, pedagogik va psixologik adabiyotlar hamda xalqaro tadqiqotlar tahlil qilinib, nazariy ma'lumotlar umumlashtirildi. Empirik ma'lumotlarni olish uchun kuzatish, pedagogik tajriba, so'rovnoma va suhbat metodlari qo'llanildi. O'quv jarayonida pedagogik o'yinlar va interaktiv metodlar qo'llangan mashg'ulotlar natijalari an'anaviy darslar bilan qiyosiy ravishda o'rganildi. Olingan ma'lumotlar statistik va qiyosiy tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, natijalar umumlashtirildi hamda pedagogik o'yinlarning o'quvchilarning kognitiv faolligi, motivatsiyasi va ijtimoiy kompetensiyalariga ta'siri aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy meta-tahlillar ham ushbu yondashuvning samaradorligini tasdiqlaydi. Freeman va hammualiflar tomonidan olib borilgan keng ko'lamli tadqiqotlar faol va interaktiv metodlar STEM fanlarida an'anaviy ma'ruzalarga nisbatan sezilarli darajada yuqori o'quv natijalarini ta'minlashini ko'rsatgan.

XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab pedagogik o'yinlar "jiddiy o'yinlar" konsepsiyasi bilan yangi bosqichga ko'tarildi. O'yinlarni faqat ko'ngilochar emas, balki aniq ta'limiy va ijtimoiy maqsadlarga xizmat qiluvchi vosita sifatida ilmiy muomalaga kiritdi. Raqamli texnologiyalar rivoji bilan pedagogik o'yinlar virtual muhitga ko'chib, interaktiv ta'lim modellarini shakllantirdi. Bu jarayon o'quvchilarning motivatsiyasi va murakkab tushunchalarni o'zlashtirish darajasini oshirishini ko'plab tadqiqotlar tasdiqlaydi^[7].

Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlar masalasi MDH mamlakatlarida asosan pedagogika, ta'lim psixologiyasi va maktab ta'limi metodikasi doirasida o'rganilgan bo'lib, bu yo'nalishdagi tadqiqotlar XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab tizimli tus ola boshlagan. MDH hududida pedagogik o'yinlar masalasi asosan maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim kontekstida o'rganilgan. MDH hududida pedagogik o'yinlar bo'yicha eng katta ilmiy maktab Rossiya pedagogika va psixologiya maktabi hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda tadqiqotlar asosan o'yinning rivojlantiruvchi, ijtimoiylashtiruvchi va didaktik funksiyalarini aniqlashga qaratilgan. Rossiya va Markaziy Osiyo tadqiqotchilari o'yinning tarbiyaviy, kommunikativ va rivojlantiruvchi funksiyalariga alohida e'tibor qaratgan. Klassik nazariy asoslar Lev Vygotsky va Daniil Elkonin ishlari bilan bog'liq^[8]. Elkoninning faoliyat nazariyasiga ko'ra, o'yin bolaning yetakchi faoliyati bo'lib, aynan o'yin jarayonida ijtimoiy rollar va bilimlar o'zlashtiriladi.

O'zbekistonda esa so'nggi yillarda interaktiv metodlar va pedagogik o'yinlarga bag'ishlangan ilmiy maqolalar soni sezilarli oshdi. Mahalliy tadqiqotlarda pedagogik o'yinlarning o'quvchilar faolligi, darsga qiziqishi va kompetensiyalar shakllanishiga ijobiy ta'siri empirik misollar bilan asoslangan. Ushbu ishlar pedagogik o'yinlarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Turdiyeva, M. ^[9] o'yin faoliyati va uni ta'lim jarayoniga kiritishning psixologik ta'sirini o'rgangan.

Mukhametkairov, A. E. & Abildina, S. K. va boshq tadqiqotlarida o'yin elementlarini qo'llash natijasida

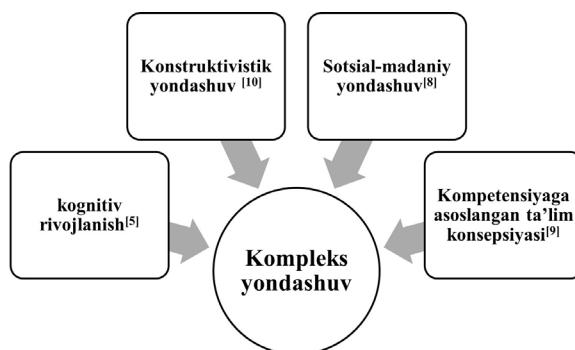
o'quvchilarning soft skills va ijodiy fikrlash darajasi oshishi tahlil qilgan. M. S. Umidovna O'zbekiston maktab ta'limida didaktik va o'yin metodlarining qo'llanilishini tahlil qilgan maqolasida o'yin faoliyati maktab darslarida, ayniqsa ona tili fanida, o'quvchilarning faolligi va individual bilimlarni mustahkamlashdagi rolini ochib beradi.

Ushbu tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin faoliyati o'quvchilarning shaxsiy taraqqiyotiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatadi va bu ilmiy yondashuv maktabgacha ta'limdan maktab bosqichiga uzluksiz o'tishni asoslaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning nazariy asoslari yetarlicha yoritilgan bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida ularning miqdoriy samaradorligi, ta'lim sifati va uzoq muddatli o'quv natijalariga ta'siri bo'yicha kompleks empirik tadqiqotlar yetarli emas. Ushbu holat mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Mazkur tadqiqot pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning maktab ta'limidagi samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, integratsiyalashgan metodologik yondashuv asosida amalga oshirildi.

Tadqiqot quyidagi fundamental ilmiy yondashuvlarga asoslanadi:

- 1. Konstruktivistik yondashuv.** Mazkur yondashuvga ko'ra, bilim tayyor holda berilmaydi, balki o'quvchining faol ishtiroki jarayonida shakllanadi. Pedagogik o'yinlar konstruktiv muhit yaratish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Bu yondashuv Jean Piagetning kognitiv rivojlanish nazariyasiga asoslanib, o'yinlarni intellektual moslashuv vositasi sifatida talqin qiladi.

Konstruktivistik muhitda pedagogik o'yinlar muammoli vaziyatlar yaratish orqali o'quvchini tahlil, sintez va refleksiyaga undaydi.

- 2. Sotsial-madaniy yondashuv.** Lev Vygotsky ta'lim jarayonida ijtimoiy o'zaro ta'sirning hal qiluvchi ahamiyatini asoslab berdi. Uning "yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi pedagogik o'yinlarda ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi, chunki jamoaviy o'yinlar orqali o'quvchilar bir-birining bilim darajasini ko'taradi. Interaktiv o'yinlar ijtimoiy muloqot, hamkorlik va jamoaviy muammolarni hal etish orqali bilimlarning shakllanishiga xizmat qiladi. Bu yondashuv maktab ta'limida guruhli va rol o'yinlarining metodologik asosini belgilaydi.

Kompetensiyaga asoslangan ta'lim konsepsiyasi. Pedagogik o'yinlar bilim bilan birga kommunikativ, ijtimoiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish vositasi sifatida ko'rib chiqiladi.

Pedagogik o'yinlarning tasnifi va metodologiyasi

O'rganilgan tadqiqotlarga tayangan holda quyidagicha shartli tasniflarga ajratish mumkin.

Tasnifi	Vazifasi	Mazmuni
Rolli o'yinlari	Ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish orqali ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.	O'quvchilarning muayyan ijtimoiy, kasbiy yoki muammoli vaziyatdagi rollarni bajarish orqali bilim, ko'nikma va munosabatlarni egallaydigan interaktiv pedagogik faoliyat shaklidir. Rolli o'yinlar ta'lim jarayonini muloqotga asoslangan, tajribaviy va reflektiv muhitga aylantiradi.
Simulyatsion o'yinlar	Ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish orqali ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantiradi.	Real hayotdagi jarayonlar, tizimlar yoki vaziyatlarning modeli (simulyatsiyasi) asosida tashkil etilgan, o'quvchilarning qaror qabul qilish, tahliliy fikrlash va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik o'yinlar turidir. Ular o'quvchini passiv bilim oluvchidan faol qaror qabul qiluvchi subyektga aylantiradi.
Didaktik o'yinlar	Aniq bilim va ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi.	Aniq ta'limiy maqsad, oldindan belgilangan qoidalar va kutilayotgan o'quv natijalariga ega bo'lgan pedagogik faoliyat shaklidir. Ular o'yin elementlari orqali bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi va an'anaviy "o'qituvchi—ma'ruza—o'quvchi" modelini faol, interaktiv va motivatsion o'rganish muhitiga aylantiradi.

Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlar zamonaviy ta'lim jarayonida didaktik innovatsiya sifatida emas, balki ilmiy asoslangan samarali ta'lim texnologiyasi sifatida qaralmoqda. Ularning ahamiyati nazariy konsepsiyalar, empirik tadqiqotlar va xalqaro ta'lim monitoringlari orqali isbotlangan.

Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlar zamonaviy ta'lim jarayonida didaktik innovatsiya sifatida emas, balki ilmiy asoslangan samarali ta'lim texnologiyasi sifatida quyidagi natijalarni ta'minlaydi.

1. O'quv natijalarini sezilarli oshiradi. Bu natijalar pedagogik o'yinlar va interaktiv mashg'ulotlarning an'anaviy ma'ruzalarga nisbatan ustunligini aniq ko'rsatadi
2. Bilimlarni uzoq muddatli eslab qolishni ta'minlaydi. Kognitiv psixologiya tadqiqotlariga ko'ra, o'quvchi bilimni faol harakat orqali egallaganda, bilimlarning uzoq muddatli xotirada saqlanish darajasi sezilarli oshadi.
3. O'quv motivatsiyasini kuchaytiradi. Motivatsiya nazariyasi nuqtayi nazaridan, pedagogik o'yinlar ichki motivatsiyani faollashtiradi. Bu esa o'quvchi uchun tabiiy va qiziqarli bo'lib, majburiylikni kamaytiradi.
4. Tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Pedagogik o'yinlar, ayniqsa rolli va simulyatsion o'yinlar, o'quvchini tayyor javobdan ko'ra qaror qabul qilishga majbur qiladi.
5. Ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantiradi. Interaktiv o'yinlar (guruhli ish, rolli o'yinlar) muloqot madaniyati, jamoada ishlash va ijtimoiy moslashuv kabi ko'nikmalarni shakllantiradi. Bugungi kunda zamonaviy mehnat bozori uchun aynan shu kompetensiyalar hal qiluvchi ahamiyatga egadir.
6. Ta'lim sifati va tenglikka ta'siri ijobiy. Pedagogik o'yinlar turli o'rganish uslubiga ega o'quvchilarni (vizual, kinestetik, audial) qamrab oladi. Bu esa akademik tengsizlikni kamaytirish, sust o'quvchilarni faollashtirish imkonini beradi.

Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati bo'yicha quyidagi namunalarni keltiramiz:

O'yin nomi: "Bilim bekatlari: ko'r-eshit-harakat qil"

Pedagogik g'oya (asos): Mazkur o'yin texnologiyasi o'rganish uslublariga tayangan holda tashkil etilib, har bir o'quvchiga o'z kuchli kanali orqali muvaffaqiyatga erishish, so'ngra boshqa kanallarni ham rivojlantirish imkonini beradi. Natijada sust o'quvchilar jarayonga tortiladi, akademik tafovut kamayadi, o'quvchilar o'rtasida teng ishtirok ta'minlanadi.

1. Dars haqida umumiy ma'lumot

Fan: Ona tili / O'qish savodxonligi (moslashtirish mumkin)

Sinf: 8-sinf. Dars davomiyligi: 45 daqiqa

Mavzu (namuna): "Matn mazmunini tushunish va talqin qilish"

Ta'limiy maqsad: Matnni tushunish, asosiy g'oyani aniqlash, dalil bilan fikr bildirish.

Tarbiyaviy maqsad: Hamkorlik, o'ziga ishonch, faollik.

2. O'yin texnologiyasining tuzilmasi

O'yin 3 ta bekat asosida tashkil etiladi. Har bir bekat bitta o'rganish uslubiga mos keladi.

Bekat	Uslub	Kimlar uchun qulay
1-bekat	Vizual	Rasm, sxema orqali o'rganuvchilar
2-bekat	Audial	Tinglab va gapirib o'rganuvchilar
3-bekat	Kinestetik	Harakat va amaliyot orqali o'rganuvchilar

3. Darsning borishi

1-bosqich. Kirish (5 daqiqa)

O'qituvchi faoliyati: Bugun dars "o'yin asosida" o'tishini e'lon qiladi. Sinfni 3 ta aralash guruhga bo'ladi (kuchli + sust + o'rtacha o'quvchi). Har bir guruh barcha stansiyalardan navbat bilan o'tishi tushuntiriladi. Muhim metodik jihati Sust o'quvchi faqat tinglovchi emas, majburiy ishtirokchi bo'ladi.

2-bosqich. Asosiy o'yin jarayoni (15 daqiqa)

Har bir bekat uchun 5 daqiqa beriladi.

1- bekat: "Tasavvur" bekatlari – "Matnni ko'r va o'qi"

Materiallar: matn (A4), rangli markerlar, sxema (klaster).

Vazifa: Matndan asosiy g'oyani, 3 ta muhim kalit so'zni toping. Ularni sxema yoki rasm orqali ifodalang.

Tasavvuri keng va fikrini rasm orqali yetkazib beradigan o'quvchi: rasm chizadi

Sust o'quvchi: kalit so'zni topib aytadi

Kuchli o'quvchi: umumlashtiradi

Natija: Matn “ko’rinadigan” bo’ladi, tushunish osonlashadi.

2- bekat: Audial stansiya – “Matnni eshit va ayt”

Materiallar:

- matnning audio yozuvi yoki o’qituvchi ovozi,
- savollar kartochkasi.

Vazifa: Matn tinglanadi.

Guruh a’zolari:

1. “Matn nimani aytmoqchi?”
2. “Qahramon nima sababli shunday qildi?”

savollariga og’zaki javob beradi.

Audial o’quvchi: gapiradi

Sust o’quvchi: qisqa javob beradi (1–2 jumla)

Boshqalar: to’ldiradi

Natija: Nutqi sust o’quvchi ham so’zlashga majbur bo’ladi, lekin bosimsiz.

3-stansiya: Kinestetik stansiya – “Matnni jonlantir”

Materiallar:

- rol kartochkalari,
- harakatli topshiriqlar.

Vazifa:

1. Matndagi vaziyatni harakat yoki kichik sahna orqali ko’rsating.
2. Har bir o’quvchi kamida bitta harakat bajarishi shart.

Kinestetik o’quvchi: yetakchi bo’ladi.

Sust o’quvchi: oddiy rol (ishora, harakat)

Kuchli o’quvchi: izoh beradi

Natija: Passiv o’quvchi jismonan faol bo’lib, darsdan chetda qolmaydi.

4. Yakuniy bosqich – refleksiya va baholash (10 daqiqa)

Refleksiya Har bir o’quvchi quyidagi jumlaning davom ettiradi:

“Bugun men ... orqali yaxshiroq tushundim.”

Bu savol o’quvchining o’z o’rganish uslubini anglashiga olib keladi.

Baholash (inklyuziv model)

Eslatma: Baholash faqat “to’g’ri javob” emas, faollik va ishtirok asosida amalga oshiriladi. Bu sust o’quvchini rag’batlantiradi.

Bu texnologiya har bir o’quvchi o’z kuchli kanali orqali muvaffaqiyat his qiladi.

Sust o’quvchi “tinglovchi” emas, harakat qiluvchi subyekt bo’ladi va bilim faqat yozma emas, ko’p modal shaklda o’zlashtiriladi. Natijada, kuchli o’quvchi yetakchilik qiladi, sust o’quvchi esa jarayonga “kirib ketadi” va pirovardida akademik tengsizlikni kamaytiradi

Yakuniy xulosa shuki, mazkur ko’p modal pedagogik o’yin texnologiyasi vizual, audial va kinestetik o’quvchilarni bir darsda qamrab oladi. Akademik tafovutni yumshoq pedagogik mexanizm orqali kamaytiradi hamda o’yin orqali teng imkoniyatli ta’lim muhitini yaratadi.

Pedagogik o’yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta’lim jarayonidagi ahamiyati bo’yicha yana bir namuna keltiramiz:

“Bilim stansiyalari: ko’r–eshit–harakat qil”

8-sinf uchun badiiy matn asosida (asoslab tushuntirilgan to’liq ssenariy)

Rashod Nuri Guntegen “Qo’limdan kelgani shu...” hikoyasi

O’rmon mudhish tezlikda yonardi. Kichkinagina chumchuk yo’lidagi guldari panjalari bilan suv olib, o’rmon ustiga uchdi va tag’in daryoga shoshdi. Shunda o’rmonning yonishini kuzatib turgan hayvonlardan biri kulib baqirdi. – Hey, o’rmonni bir tomchi suv bilan qutqaraman deb o’ylayabsanmi? – Chumchuq javob berdi: – Nima qilay axir, mening qo’limdan keladigani shu. Men harholda qo’limdan kelganini qilyapman... Xulosa: o’rmon yong’inini – davlatimizdagi muammolar desak, agar har bir inson davlatimizni rivojlantirish uchun qo’ldan kelgan ishini qilsa, aminman davlatimiz rivojlangan davlatlar orasiga tez orada kira oladi.

1. Hikoyaning pedagogik salohiyati (asos)

- Hikoya mazmuni (qisqa tahlil):
 - O’rmon → katta muammo, jamiyat yoki davlat
 - Yong’in → inqiroz, muammo, tahdid
 - Chumchuq → oddiy fuqaro
 - Bir tomchi suv → kichik, ammo halol va mas’uliyatli hissa
- Asosiy g’oya: “Natija kattaligi emas, mas’uliyat muhim.”

Mezoni	Ball
Ishtirok	2
Fikr bildirish	2
Hamkorlik	1

Bu g'oya:

- sust o'quvchi uchun oddiy va tushunarli,
- kuchli o'quvchi uchun chuqur talqin qilinadigan.

2. Dars modeli (umumiy)

Fan: Ona tili, O'qish savodxonligi

Sinf: 8-sinf

Mavzu: Kichik harakatning katta ijtimoiy ahamiyati

Texnologiya: "Bilim stansiyalari: ko'r-eshit-harakat qil"

Dars vaqti: 45 daqiqa

Dars maqsadlari

- matn mazmunini tushunish;
- ramziy obrazlarni talqin qilish;
- fuqarolik mas'uliyati haqida xulosa chiqarish.

3. O'yin texnologiyasini qo'llash (asosiy qism)

1-bosqich. Kirish (5 daqiqa)

O'qituvchi:

- Hikoyani ovoz chiqarib o'qib beradi (audial kanal).
- Savol beradi:
"Bu hikoyada kim kuchliroq: kulayotgan hayvonmi yoki chumchuqmi?"
Bu savol o'quvchilarni fikrlashga majbur qiladi, darhol bahs uyg'otadi.

4. Asosiy o'yin jarayoni – 3 ta stansiya (30 daqiqa)

Sinf 3 ta aralash guruhga bo'linadi. Har bir guruh 10 daqiqadan stansiyalarni aylanadi.

1-stansiya: Vizual stansiya – "Muammoni ko'r"

Vazifa: Hikoyadagi ramzlarni ko'rinadigan shaklga keltirish.

Topshiriq: Duskada yoki qog'ozda sxema chizing:

O'RMON → YONG'IN → MUAMMO

CHUMCHUQ → BIR TOMCHI SUV → MAS'ULIYAT

Ranglar bilan ajrating:

- qizil → muammo
- ko'k → yechim
- yashil → umid

Rollar:

- Vizual o'quvchi: sxema chizadi
- Sust o'quvchi: bitta bog'lanishni aytadi
- Kuchli o'quvchi: umumiy xulosani chiqaradi

Asos

Vizual model → abstrakt ijtimoiy g'oya oson tushuniladi.

Sust o'quvchi "ko'rib anglaydi".

2-stansiya: Audial stansiya – "Fikrni ayt"

Vazifa

Hikoya g'oyasini og'zaki talqin qilish.

Savollar

1. Nega hayvon kuldi?
2. Chumchuqning javobi nimani anglatadi?
3. Agar chumchuq hech narsa qilmaganida nima bo'lardi?

Rollar

- Audial o'quvchi: asosiy javobni aytadi
- Sust o'quvchi: 1 jumla fikr bildiradi
- Boshqalar: dalil bilan to'ldiradi

Asos

Gapirish ichki ishonch va faollik oshadi.

Sust o'quvchi "jim kuzatuvchi" bo'lib qolmaydi.

3-stansiya: Kinestetik stansiya – "Hikoyani jonlantir"

Vazifa

Hikoyani harakat orqali tushunish.

Topshiriq: 1 daqiqalik sahna: biri chumchuq, → biri kulayotgan hayvon, → boshqalar tomoshabin.

Chumchuq harakat bilan suv tashiydi.

Rollar

- Kinestetik o'quvchi:^{*1} chumchuq
- Sust o'quvchi: tomoshabin yoki hayvon
- Kuchli o'quvchi: sahna oxirida xulosa qiladi

Asos

Harakat → hissiy anglash → g'oya chuqurroq singadi.

Sust o'quvchi jismonan faol bo'ladi.

5. Yakuniy bosqich: Umumlashtirish (10 daqiqa)

Refleksiya

Har bir o'quvchi quyidagini davom ettiradi:

- "Men chumchuqdan ... ni o'rgandim."
- "Davlat uchun mening bir tomchi suvim – bu ..."

Baholash (inklyuziv)

Baholash bilimdan ko'ra mas'uliyat va faollikka qaratiladi.

6. Nega aynan shu o'yin texnologiyasi mos?

Akademik tengsizlik kamayadi:

- kuchli o'quvchi – tahlil qiladi;
- o'rtacha – tushuntiradi;
- sust – harakat qiladi yoki gapiradi.

Tarbiyaviy ta'sir kuchli:

- "men kichikman" degan fikr yo'qoladi;
- "mening hissam muhim" degan ong shakllanadi.

Yakuniy xulosa

Siz keltirgan chumchuq va o'rmon haqidagi hikoya

"Bilim stansiyalari: ko'r-eshit-harakat qil" texnologiyasi orqali:

- ko'rish → ramzni anglash,
- eshitish → fikrni shakllantirish,
- harakat → mas'uliyatni his qilish

bosqichlaridan o'tib, 8-sinf o'quvchisida fuqarolik ongini va faollikni real pedagogik mexanizm orqali shakllantiradi.

Interaktiv faoliyatlarning ta'lim sifati va samaradorligiga ta'siri Interaktiv faoliyatlar (munozara, debat, "case-study", "brainstorming") o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi. Meta-tahlillar natijasiga ko'ra, faol o'rganishga asoslangan metodlar an'anaviy ma'ruzalarga nisbatan o'rtacha 0.47 standart og'ish miqdorida yuqori natija beradi^[11].

Pedagogik o'yinlar va motivatsiya motivatsiya nazariyasi nuqtayi nazaridan, o'yinlar ichki motivatsiyani kuchaytiradi. OECD hisobotlariga ko'ra, o'yinlashtirilgan ta'lim muhitida o'quvchilarning darsga qatnashish darajasi va akademik barqarorligi sezilarli oshadi^[12].

Raqamli pedagogik o'yinlar va Raqamli platformalar pedagogik o'yinlarning ko'lamini kengaytirdi. Tadqiqotlar raqamli o'yinlar STEM fanlarida murakkab tushunchalarni vizual va interaktiv tarzda o'zlashtirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, pedagogik o'yinlarni joriy etishda quyidagi muammolar mavjud. Jumladan, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi yetarli emasligi, vaqt va resurs cheklovlari, baholash mexanizmlarining murakkabligi.

Bu muammolarni hal etish uchun o'qituvchilarni qayta tayyorlash va institutsional qo'llab-quvvatlash zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlar zamonaviy ta'lim tizimining muhim va strategik elementlaridan biri hisoblanadi. Mazkur metodlar o'quv jarayonida bilimlarni faqat nazariy shaklda o'zlashtirish bilan cheklanib qolmay, balki ularni amaliy faoliyat orqali mustahkamlashga xizmat qiladi. O'yin elementlari va interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning kognitiv faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish hamda ta'lim jarayoniga qiziqishini kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, pedagogik o'yinlar o'quvchilarda ijtimoiy hamkorlik, muloqot madaniyati, muammolarni hal etish va jamoada ishlash kabi muhim kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv faoliyatlarga asoslangan ta'lim jarayoni an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan samaraliroq bo'lib, o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq anglashiga va uzoq muddatli xotirada saqlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, rol o'yinlari, simulyatsiyalar, muammoli vaziyatlarga asoslangan

1 * bilimni harakat, amaliy faoliyat, teginish va tajriba orqali eng samarali o'zlashtiradigan o'quvchi turidir.

mashg'ulotlar hamda guruhli muhokamalar o'quvchilarning analitik tafakkuri va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Natijada, ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv kuchayadi va o'quvchilar faol subyekt sifatida bilimlarni o'zlashtirish jarayonida bevosita ishtirok etadi.

Shu bilan birga, pedagogik o'yinlar va interaktiv metodlarni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish uchun pedagoglarning metodik tayyorgarligini oshirish, zamonaviy didaktik vositalar va raqamli texnologiyalar bilan ta'minlash ham muhim hisoblanadi. Ta'lim muassasalarida innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llab-quvvatlash, o'quv dasturlarini interaktiv metodlarga mos ravishda takomillashtirish hamda o'qituvchilar uchun maxsus trening va malaka oshirish dasturlarini tashkil etish zarur.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish o'quvchilarning bilim sifati va kompetensiyalarini rivojlantirish bilan birga, zamonaviy jamiyat talablariga javob bera oladigan ijodkor, mustaqil fikrlovchi va innovatsion salohiyatga ega shaxslarni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli ta'lim siyosati doirasida mazkur metodlarni tizimli ravishda qo'llash, ularning metodik asoslarini takomillashtirish hamda ilmiy tadqiqotlar orqali samaradorligini yanada oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Gee, J. P. (2007). What video games have to teach us about learning and literacy. New York, NY: Palgrave Macmillan
2. Hellerstedt, Andreas & Mozellus, Peter. (2019). Game-based learning - a long history.
3. Comenius, J. A. (1992). The Great Didactic (Didactica Magna) (M. W. Keatinge, Trans.). Kessinger Publishing. (Original work published 1657).
4. Froebel, F. (1887). The education of man (W. N. Hailmann, Trans.). D. Appleton & Company. (Original work published 1826).
5. Piaget, J. (1972). The psychology of the child. New York, NY: Basic Books.
6. Dewey, J. (1938). Experience and education. New York, NY: Macmillan. Freeman, S., et al. (2014). Active learning increases student performance. PNAS, 111(23), 8410–8415.
7. Dede, C. (2014). Digital game-based learning: Theory and practice. Educational Technology, 54(5), 15–21.
8. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
9. Piaget, J. (1972). The psychology of the child. New York, NY: Basic Books.
10. Fosnot, C. T. (2013). Constructivism: Theory, perspectives, and practice. New York, NY: Teachers College Press.
11. Freeman, S., et al. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences, 111(23), 8410–8415. <https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111>
12. OECD. (2020). Education at a glance 2020. Paris: OECD Publishing.
13. Tulyaganova, N. (2024). Interactive games for enhanced English language teaching. Builders of the Future, 4(04), 305–307.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.